

ปัญหาและเฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
และเปรียญตรี ปีที่ ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕

๑. พยัญชนะแบ่งเป็นพวกใดเท่าไร อะไรบ้าง ท ในคำว่า พุทุโร ภทุโร และ อินฺทริยฺ
ใช้ต่างกันอย่างไร

๑. พยัญชนะแบ่งเป็นพวกได้ ๒ คือ วรรค ๑ อวรรค ๑ ๆ ท ในคำทั้ง ๓ นั้น
ใช้ต่างกันอย่างไร คือ พยัญชนะทั้งปวง (ทั้งพยัญชนะวรรคและอวรรค) ต้องอาศัยสระจึงจะออก
เสียงได้ เช่น โส सा เป็นต้น หากไม่อาศัยสระแล้วออกเสียงไม่ได้ คงมีแต่รูปในอักษรไทย
หมายด้วยจุดเบื้องต้นล่าง เช่น กุ ขุ คุ ฌุ ฌุ เป็นต้น ซึ่งเรียกว่า มุคพยัญชนะ ไม่มีมาตราเลย
เพราะรวมเข้ากับพยัญชนะวรรคตัวใดตัวหนึ่ง ลงในสระเดียวกัน ออกเสียงผสมกันไม่ได้ เป็นได้
อยู่แต่ตัวสะกดอย่างเดียว เช่น รกฺขติ เป็นต้น ส่วนพยัญชนะอวรรค ๗ ตัว คือ ย ร ล ว ส
ห พ เป็นอักษสระ มีเสียงกึ่งสระ คือ กึ่งมาตรา เพราะพยัญชนะเหล่านี้ บางตัวก็รวมลงใน
สระเดียวกันด้วยพยัญชนะอื่น ออกเสียงพร้อมกันได้ บางตัวแม้เป็นตัวสะกด ก็คงออกเสียง
น้อยหนึ่ง พอให้รู้ว่าตัวนั้นสะกดเมื่อเป็นอย่างนั้น

ท ในคำว่า พุทุโร นี้จึงใช้เป็นตัวสะกดอย่างเดียว ตามหลักพยัญชนะสังโยค
คือ พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๔ ของตนได้ จะรวมเข้ากับพยัญชนะวรรคตัวใดตัว
หนึ่งลงในสระเดียวกันออกเสียงผสมกันไม่ได้ ๆ

ส่วน ท ในคำว่า ภทุโร นั้น ใช้เป็นตัวสะกดเช่นเดียวกัน ต่างแต่ตัวตาม คือ ร
เป็นพยัญชนะอวรรค และเป็นอักษสระอยู่หลัง เมื่อพยัญชนะ ๔ ตัว ย ร ล ว อยู่หลังพยัญชนะ
อื่น ออกเสียงผสมกับพยัญชนะตัวหน้าได้ ดังนั้น ทุ แม้เป็นตัวสะกดก็ออกเสียงน้อยหนึ่งผสม
กับ ร ซึ่งเป็นอักษสระนั้นด้วย ๆ

ส่วน ท ในคำว่า อินฺทริยฺ นั้น เป็นมุคพยัญชนะ เพราะมิได้ประกอบด้วยสระ
ตัวใดตัวหนึ่ง ในสระ ๘ ตัว แต่มี ร พยัญชนะ อวรรค อักษสระอยู่หลัง จึงออกเสียงผสมกับ
พยัญชนะตัวหน้าดังกล่าวแล้ว หรือจะว่า ฑ นั้นอาศัยอักษสระออกเสียงก็ได้ อนึ่ง พึงทราบวา
ทุร ในบาลีภาษานั้น มิใช่มีเสียงเป็น ช อย่างในภาษาของเรา เช่น ทรงทราบ เป็นต้น ๆ

๒. สนธิกริโยปกรณฺมีเท่าไร อะไรบ้าง โลปสนธิกริโยปกรณฺ มีในสนธิไหนบ้าง
ทยมตฺตานํ, ตเถวาท ตตฺตออยํไร ๆ

๒. มี ๘ อย่าง คือ โลป - ลบ ๑ อาเทโส - แปลง ๑ อากโม - ลงตัวอักษรใหม่ ๑
วิกาโร - ทำให้ผิดจากของเดิม ๑ ปกติ - ปกติ ๑ ทีโฆ - ทำให้ ยาว ๑ รสฺส - ทำให้สั้น ๑
สญฺโฆโค - ซ้อนตัว ๑ โลปสนธิกริโยปกรณฺมีใน ๓ สนธิ คือ สระสนธิ, พยัญชนะสนธิ, และ
นิคคหิตสนธิ ๆ

ทมยมตฺตาทัน ตัดเป็น ทมยฺ - อตฺตาทัน สระอยู่หลัง นิคคหิตอยู่หน้าแปลง นิคคหิตเป็น ม ต่อกันเป็น ทมยมตฺตาทัน ฯ

ตเถวาท ตัดเป็น ตเถา-เอว-อาห ระหว่าง ตเถา - เอว สระหน้าและสระหลังมี รูปไม่เสมอกัน คือ สระหน้าเป็น อา สระหลังเป็น เอ ลบสระหน้าเสีย ต่อกันเป็น ตเถว หรือ เอ แห่ง เอว อยู่หลัง รัสสระข้างหน้าให้สั้นเป็น อ แล้วลบ อ แห่ง ตถ ต่อกันเป็น ตเถว, ระหว่าง ตเถว - อาห สระหน้าเป็นรัสสระ สระหลังเป็นช้ฆะ ลบ อ ที่ ตเถว ต่อกันเป็น ตเถวาท ฯ

๓. นามศัพท์แบ่งเป็นเท่าไร อะไรบ้าง ฯ ปีตา โน มหุลลโก อโหสิ คำไหนเป็นนาม ศัพท์ชนิดไหน ลิงค์ วจนะ วิภตติ และการันต์อะไร ฯ

๓. แบ่งเป็น ๓ คือ นามนาม ๑ คุณนาม ๑ สัพพนาม ๑ ฯ

ปีตา เป็นนามนาม ปุ่ลิงค์ เอกวจนะ ปฐมวิภตติ อู การันต์ (ปีตุ)

โน เป็นสัพพนาม ทวีลิงค์ คือ ปุ่ลิงค์ และ อิตถิลิงค์ พหุวจนะ ฌฎฐีวิภตติ อ การันต์ (อมฺห)

มหุลลโก เป็นคุณนาม ปุ่ลิงค์ เอกวจนะ ปฐมวิภตติ อ การันต์ (มหุลลก) ฯ

๔. จงบอกเครื่องปรุงอาชยาตจากิริยา ลพฺภติ มาดู ฯ จงแก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ในประโยคต่อไปนี้

ก. อยฺ กิร ตยา สหฺริ อิตถึ วิจฺรหฺตี ทิสฺวา วทนฺติ ฯ

ข. ตโย ภาตโร อรหฺตฺตํ ปตฺเตนฺโต ตทา กลฺยาณกมฺมํ กริ ฯ

ค. ธนฺตฺตานี นาม พุราหฺมณฺนิ โสตาปนฺโน อโหสิ ฯ

ฌ. กปิลสฺส เม สตํ เทถ ฯ

๔. ตี วัตตมานาวิภตติ ปัจจุบันกาล ปรัสสบท เอกวจนะ ปฐมบุรุษ ลภฺ ชาติ กัมมวาก ย ปัจจัย กับทั้ง อี อาคม อโหสิ ฯ

แก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ดังนี้

ก. อีเม กิร ตยา สหฺริ อิตถึ วิจฺรหฺตี ทิสฺวา วทนฺติ หรือ อยฺ กิร ตยา สหฺริ อิตถึ วิจฺรหฺตี ทิสฺวา วทติ ฯ

ข. ตโย ภาตโร อรหฺตฺตํ ปตฺเตนฺตา ตทา กลฺยาณกมฺมํ กริสฺสุ ฯ

ค. ธนฺตฺตานี นาม พุราหฺมณฺนิ โสตาปนฺนา อโหสิ ฯ

ฌ. กปิลานํ เม สตํ เทถ ฯ

๕. จงตอบคำถามต่อไปนี้มาดู

ก. นามกิตก์ต่อไปนี้เป็นรูป สาธนะ และปัจจัยอะไร จงตั้งวิเคราะห์หามา ดู ทูลลภํ, ปมาโท, วิหาโร,

ข. กิริยากิตก์ต่อไปนี้สำเร็จมาจากอะไร บอกกาลอะไร ปกฺกนฺโต อารุหฺ ฯ

๕. ตอบคำถามนั้น ดังต่อไปนี้

ก. ทูลลภํ กัมมรูป กัมมสาธนะ ข ปัจจัย

วิ. ทูกฺเขน ลพฺภตฺติ ทูลลภํ ฯ

ปมาโท ภาวรูป ภาวสาธนะ ณ ปัจจัย

วิ. ปมชฺชนํ ปมาโท หรือ กัตตุรูป กรณสาธนะ ณ ปัจจัย

วิ. ปมชฺชติ เตนาติ ปมาโท ฯ

วิหาโร กัตตุรูป อธิกรณสาธนะ ณ ปัจจัย

วิ. วิหริติ เอตถาติ วิหาโร หรือ กัตตุรูป กรณสาธนะ ณ ปัจจัย

วิ. วิหริติ เตนาติ วิหาโร ฯ

ข. ปกุกนฺโต ป - กม - ต ปัจจัย ธาตุมี ม เป็นที่สุดแปลง ต เป็น นุต แล้วลบที่สุดธาตุ ลี ปฐมวิภัตติ สำเร็จรูปเป็น ปกุกนฺโต อดีตกาล ฯ

อารุยฺห อา - รุห - ตฺวา ปัจจัย ธาตุมีอุปสค์อยู่หน้าแปลง ตฺวา เป็น ย แล้วแปร ย ไว้หน้า ห ไว้หลัง สำเร็จรูปเป็น อารุยฺห อดีตกาล ฯ

๖. สมาสคืออะไร มีประโยชน์อย่างไร อณฺชลิกรณียโย (สงฺโฆ) ธนฺอุาทินิ (อาวฺธาณิ) วิวฺภูมุขภาชนิ เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

๖. คือ นามศัพท์ตั้งแต่สองขึ้นไป ท่านย่อเข้ามาเป็นบทเดียวกัน ชื่อสมาส สมานั้น มีประโยชน์คือใช้วิภัตติน้อยลงแต่คงความเท่ากัน เป็นอุปการะในการแต่งฉันทน์ที่ต้องการครุ และลหุ และทำคำพูดให้สละสลวยดีขึ้น ฯ

อณฺชลิกรณียโย เป็น สัตตมีตุลยาศิกรณพหุพพิหิสมาส ตั้งวิเคราะห์ดังนี้

อณฺชลิ กรณียา ยสฺมี โส อณฺชลิกรณียโย (สงฺโฆ)

หรือ เป็นจฺฐีตุลยาศิกรณพหุพพิหิสมาส

วิ. อณฺชลิ กรณียา ยสฺส โส อณฺชลิกรณียโย (สงฺโฆ)

ธนฺอุาทินิ เป็น จฺฐีตุลยากรณพหุพพิหิสมาส ตั้งวิเคราะห์ดังนี้

ธนฺ อุาทิ เยสฺ ตานิ ธนฺอุาทินิ (อาวฺธาณิ) ฯ

วิวฺภูมุขภาชนิ เป็น วิเสสนบุพพบท มีจฺฐีตุลยาศิกรณพหุพพิหิสมาส เป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ดังนี้

ฉ. ตฺล. พหุพ. วิวฺ ภูมุขํ ยสฺส ตํ วิวฺภูมุขํ (ภาชนิ)

วิ. บุพ. กัม. วิวฺ ภูมุขํ ภาชนิ วิวฺ ภูมุขภาชนิ.

หรือ วิวฺ ภูมุขณฺจ ตํ ภาชนณฺจาทิ วิวฺ ภูมุขภาชนิ ฯ

๗. วิภาคศัพท์มีปัจจัยเท่าไร อะไรบ้าง อณฺชลิกรณียโย (สงฺโฆ), อตฺถิโก, โสลลฺลํ ลงปัจจัยอะไร ในศัพท์ไหน จงตั้งวิเคราะห์ดู

๗. วิภาคศัพท์มีปัจจัย ๒ ตัว คือ ธา, โส ฯ

อณฺชลิกรณียโย ลง อี ย ปัจจัย ในฐานะศัพท์ ตั้งวิเคราะห์ดังนี้

อณฺชลิกรณิ อรหตีติ อณฺชลิกรณียโย (สงฺโฆ)

อตฺถิโก ง อิก ปัจจัย ในทสฺสตีติศัพท์ ตั้งวิเคราะห์ดังนี้

อตฺถิโก อสฺส อตฺถิตีติ อตฺถิโก ฯ

โกศล

ลง ฌย ปัจจัย ในภาวตัทธิต ตั้งวิเคราะห์ดังนี้
กุสลสุส ภาโว โกศล ๗

พระราชเวที วัดเบญจมบพิตร
สนามหลวงแผนกบาลี

เฉลย.
ตรวจแก้.